

STADSVERKENNINGEN TILBURG met foto's.

Verslag ronde 48, Academielaan, Cobbenhagenlaan, Reitse plein, Sportweg, Van Maarseveenstraat, D. Koolenlaan, Beelaers van Bloklandstraat, Reitse Hoevestraat, Bokhamerstraat, Johannes Berisstraat en Wandelboslaan, gelopen op 15 september 2026.

Voordat we het verhaal van deze stadsverkenning beginnen een korte algemene inleidende uitleg.

De wandelingen worden steeds gelopen door Ton Goossens, Ad van Eijck en George Bedaux. Ad maakt foto's van de panden, George beschrijft de wandelingen en Ton schuift de foto's in de tekst van George.

We hebben het over **HIP**panden; HIP staat voor Heemkunde Inventarisatie Project. Wij geven een pand een HIPstatus als het geen gemeentelijk- of rijksmonument is maar wij (Ton, Ad, en George) het wel monumentwaardig vinden.

We hebben het regelmatig over het Bouwarchief. Vanaf 1906 is de gemeente Tilburg begonnen met het registreren van alle te bouwen en te verbouwen werken. In het bouwarchief zijn alle bouwvergunningen met bijbehorende tekeningen van nieuwbouw en verbouwingen bewaard. Rond 2000 is dit papieren archief ook digitaal in te zien. Van panden die voor 1906 gebouwd zijn staat in het bouwarchief dus geen informatie over de bouw zelf ter beschikking, wel informatie over verbouwingen van die panden die na 1906 hebben plaatsgevonden.

Wij hebben het over **verbeterpunten**: dat zijn plekken die wij van een niet aanvaardbare kwaliteit vinden.

We citeren met regelmaat uit:

'Het Tilburg e.o. van Architect Jos. Donders geschreven door Donders' kleinzoon Wout van Bommel.

De BONAS-publicatie 'Jos. Bedaux architect (1910- 1989)', geschreven door Christel Leenen.

De serie 'moNumenten' in Tilburg, deel 1, (nr. 1 tm 100), 2 (101 tm 200), 3 (201 tm 300), 4 (301 tm 400), 5 (401 tm 500) en 6 (501 tm 600) van de Heemkundekring Tilborch.

'Tilburg in 94 stadsverkenningen' behandelt alle huizen en gebouwen van Tilburg. De nieuwe wijken De Blaak, Tilburg Noord en De Reeshof zijn in deze publicatie niet meegenomen evenals de voormalige gemeentes Berkel Enschoot, Udenhout en Biezen Mortel

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze stadsverkenning mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, scans, opnamen of enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het redactieteam dat bestaat uit George Bedaux, Ad van Eijck en Ton Goossens.

Aanwezig: Ton, Ad en George.

Vandaag zetten we onze tocht weer voort waar we vorige keer gebleven waren. Aan de **Academielaan, nr. 9** om precies te zijn.

Academielaan 9 (foto 2014)

Het voormalige studentenhuus en mensa, gebouwd in 1961 door de Stichting Eigen Huis. Er was ook een conciërgewoning in onder gebracht.

Academielaan 9 (foto 2014)

Als je vanaf de Academielaan kijkt zag je links het messagebouw en rechts het studentenhuus. Het ontwerp is van architect Jos. Bedaux en zijn medewerker E. Geelen. In 1979 kregen de gebouwen al een andere bestemming. De Theologische Faculteit trok in het messagebouw. Aan de westzijde van het complex werd er in laagbouw, zonder inschakeling van een architect, een karakterloze aanbouw tegenaan gezet. Hier is later een kinderopvang in ondergebracht. De ruimte onder de mensa, op de begane grond, die aanvankelijk open was is in twee fases in 1988 en 1999 dicht gezet. Sinds 2007 zijn de gebouwen tijdelijk in gebruik geweest als moskee. Voor een beschrijving van het messagebouw citeer ik uit de BONASuitgave Jos. Bedaux architect:

De mensa bevindt zich in het voorste gebouw dat op een plateau staat en uit twee haaks op elkaar staande bouwvolumes van verschillende bouwhoogten bestaat. De volumes zijn op dusdanige wijze in elkaar geschoven dat één bouwvolume is opgetild en deels op het ander bouwvolume en deels op betonnen kolommen staat. De ruimte er onder is grotendeels open. De gevels bestaan grotendeels uit gesloten bakstenen gevelvlakken. De voorgevel van het verhoogde bouwvolume heeft een grote geprefabriceerde glazen pui met verticale betonnen stijlen.

Ik moet hier een kleine correctie op het citaat aanbrengen: de stijlen in de beschreven raampartij zijn niet van beton maar van staal. De mensa en sociëteit hebben op de gemeentelijke monumentenlijst gestaan, de wederopbouwlijst van 2018. De sociëteit is enkele jaren geleden, op verzoek van de Universiteit, er weer van afgehaald en inmiddels gesloopt om zo parkeergelegenheid te creëren voor de aangrenzende sportgebouwen. Ook de gebouwen van de kinderopvang zijn gesloopt. Het messagebouw staat op dit moment leeg.

We slaan rechts af de **Prof. Cobbenhagenlaan** in.

P Cobbenhagenlaan 17-19A

Op **nr. 19** treffen we de in 1963 gebouwde studentenkerk met pastorie: de Maranathakerk. Een ontwerp van de architecten J.H.A Bedaux in Goirle en J.A.L. van Poppel uit Breda. Van Poppel was voordat hij zich zelfstandig als architect vestigde enkele jaren medewerkend architect op het bureau van Jos. Bedaux. Ook dit gebouw heeft een plaats op de gemeentelijke wederopbouwlijst van 2018 gekregen.

P Cobbenhagenlaan 17-19 i-3

Ik citeer nu uit de Architectuurgids Jos. Bedaux:

Rond de binnenplaats waar ook de ingang van de kerk te vinden is ligt links de pastorie en rechts, gedeeltelijk onder de grond, de kerk. Nog altijd een mooie kerk. Binnen prachtige sobere betonnen tegels met houten planken erop. Achter het altaar een grote glazen pui die zijn daglicht haalt uit een nog grotere koekoek.... De ontmoetingsruimte die tussen de kerk en de pastorie ligt heeft een nieuwe kunststof pui met isolatieglas gekregen en in de strenge ruimte daarachter is gepoogd gezelligheid te brengen.

De entree van de kerk heeft een voorportaal gekregen waarvan je duidelijk kunt zien dat Bedaux daar niets van geweten heeft. Naast dit portaal zien we dat Mr. van Boven, die destijds president-curator was, hier de eerste steen gelegd heeft. Van Boven kreeg later bekendheid door de leuze 'Van Boven naar Beneden' geroepen door de bezetters van de Tilburgse Universiteit in de jaren zestig.

Ad vraagt wat Maranatha betekent. Ik heb het opgezocht. Het is Aramees en betekent 'Kom Heer' of 'De Heer is gekomen'.

De volgende drie gebouwen aan de Cobbenhagenlaan zijn van een nieuwere generatie.

P Cobbenhagenlaan 35-51

Alle drie rond 2000 gebouwd door Dennenheuvel Vastgoed (Heerkens van Bavel) dat voor ieder gebouw telkens een ander architect inschakelde. Nr. 51, waarin Heerkens van Bavel is gevestigd, werd ontworpen door BO.2 Architectuur en Stedenbouw,

P Cobbenhagenlaan 75

nr. 75, waarin het kantoor van De Voort Advocaten is ondergebracht is een ontwerp van Jacq. de Brouwer van Bedaux de Brouwer Architecten.

P Cobbenhagenlaan 93-105 A

en nr. 93, het kantoor van BDO is ontworpen door de Architectenwerkgroep. Het kantoor de Voort springt eruit doordat de gevels rust uitstralen. De Architectuurgids Midden Brabant schrijft er het volgende over:

Dit abstracte kantoorgebouw in een zwarte strengperssteen ligt in een groene uitloper van de universiteitscampus. Het heeft een kubusachtige hoofdvorm, waaruit volumes lijken te zijn weggesneden. De voor- en achtergevel zijn grotendeels gesloten terwijl in beide zijgevels langwerpige raampartijen zijn aangebracht. Doordat deze in dikke kaders op de gevel liggen wordt het volume niet aangetast... Het advocatenkantoor heeft aan de voorzijde een diep terug liggende glazen entree die via een flauwe hellingbaan te bereiken is. Op deze hellingbaan ligt een ronde steen gemaakt door kunstenaar Adrie Verhoeven. Het gesloten volume herbergt een ruim en licht interieur rondom een hoge hal.

We plaatsen het advocatenkantoor van Jacq. de Brouwer op onze HIPlijst. Het kantoor is omgeven door een aantal fraaie moerascypressen. (Landschapsarchitect Rob Wagemakers)

P Cobbenhagenlaan 133-125

Het gebouw op de hoek, nr. 109, is in 1970 gebouwd door de Amsterdam Rotterdambank NV als administratie- en computercentrum naar een ontwerp van Samenwerkende Architectenbureaus Ir. D. van Mourik en Ir. J. W. du Pon. In 1993 werd het pand verkocht aan Dennenheuvel Vastgoed (Heerkens van Bavel). Een deel van de gebouwen werd gesloopt en op de vrijkomende grond werden de drie kantoorgebouwen ontwikkeld die we zojuist bespraken en de resterende gebouwen werden grondig verbouwd. Voor deze verbouwing schakelde Heerkens het architectenbureau Buro op ten Noord-Blijdenstein uit Utrecht in. Tijdens de voorbereidingsfase voor deze verbouwing heeft architect Van Mourik een beroep op zijn auteursrechten gedaan. Hij werd door de rechter in het gelijk gesteld. Hoe het precies afgelopen is weet ik niet maar de bij de gemeente ingediende verbouwingsplannen staan nog steeds op naam van Buro op ten Noord. Het aanvankelijk ingediende plan is wel aanzienlijk gewijzigd.

P Cobbenhagenlaan 13 A

We lopen terug naar de Academielaan, nu voor de westkant van de Cobbenhagenlaan, te beginnen op **nr. 13**.

Academielaan 8 (=Cobbenhagenlaan 13)

(foto 2014)

Het nieuwe gebouw van Avans, de HTS, gebouwd in 2005 naar een ontwerp van Ector Hoogstad Architecten uit Rotterdam. Dit gebouw vervangt de in 1964 gebouwde RK. Hogere Technische School, een ontwerp van Architectenbureau F. van Meerendonk.

Het huidige gebouw is een sterk horizontaal geled gebouw met verticale glasstroken. De half verdiepte parkeergarage zorgt ervoor dat het gebouw los van de grond komt. Ook dit gebouw verdient een plaats op onze HIPlijst.

P Cobbenhagenlaan K

Aan de overkant van de Cobbenhagenlaan geven we een kunstwerk van Bernard Olsthoorn aandacht. Hij maakt dit constructivistisch werk in 1988. Het zijn vijf dubbele poorten.

P Cobbenhagenlaan 11 A2

Nr. 11 is aan de beurt. Van dit terrein dat jarenlang braak heeft gelegen is Avans ook eigenaar. Sinds 2021 wordt het verhuurd aan Magis Vastgoed die er voor 10 jaar 200 tijdelijke woningen op gebouwd heeft voor internationale studenten. The Garden Campus heet het project.

P Cobbenhagenlaan 9D (foto 2014)

We gaan naar nr. 9, het in 1990 gebouwde Belastingkantoor Tilburg. Jeanne Dekkers, toen in dienst van EGM Architecten in Dordrecht, tekende voor het ontwerp. Twee gebouwen met verschillende gevelopbouw en kleur kwamen elkaar tegen bij een modieus ontworpen entree. Na 25 jaar deed het gebouw toch al wat gedateerd aan.

P Cobbenhagenlaan 7-9

In 2017 is het pand rigoureus verbouwd tot studentenwoningen, ook door Magis Vastgoed onder de naam van MVO 04 B.V. De kleurige gevels zijn in een rode baksteen veranderd. De golvende daken zijn gebleven.

P Cobbenhagenlaan 5 C

P Cobbenhagenlaan 5 A

Op nr. 5 is het Theresialyceum gehuisvest, een ontwerp van Ingenieurs- en Architectenbureau Taen en Nix uit Utrecht, gebouwd in 1962, een schoolgebouw en woning. Na nog geen 16 jaar, in 1978, kreeg het gebouw een hele nieuwe gevel. Hiervoor werd geen architect ingeschakeld maar mocht Bouwkundig Adviesbureau Veuger uit Tilburg de gevel een nieuw gezicht geven. 'Buitengewoon herstel van gevels en puien' staat er op de tekeningen van Veuger. Wat er gebeurd is weet ik niet maar alles duidt erop dat er constructiefouten gemaakt zijn. In 1996 werd het gebouw aan de zuidwestkant met een auditorium uitgebreid. De architectuur hiervan is van R. Veldkamp uit Goirle.

In 2010 is in de binnentuin van het gebouw door architectenbureau Bierman Henket een grote glazen overblijfruimte gerealiseerd. Deze twee verdiepingen hoge serre is opgetrokken uit staal met een aluminium vliesgevel uit de kassenbouw. De uitbreiding ligt pal tegen de glazen noordgevel van de bestaande centrale hal.

P Cobbenhagenlaan 7 K1

Voor dit gebouwtje zien we nog een kunstwerk. Het is een werk van Dick Fluitsma getiteld Stoel, een grapje in baksteen.

We gaan linksaf. Reitseplein blijkt het hier te heten.

We zien dat het Theresialyceum intussen een hele nieuwe voorgevel heeft gekregen. Het moet een jaar of tien geleden gebeurd zijn. A.I. zegt ons dat Storimans Wijffels hiervoor werd ingeschakeld.

Reitseplein 1a-2A (foto 2014)

Tegenover het Theresialyceum zien we hier het Corpac-huis het gebouw van Bureau van Spaendonck en de Kamer van Koophandel. De laatste is alweer even geleden naar Eindhoven verhuisd. Het gebouw dateert van 1965 en de opdrachtgever was toen de NV. Corpac. Een ontwerp van W.J. van der Jagt van Van den Broek en Bakema Architecten uit Rotterdam. Blauw en grijs was de gevel van kleur. Het grijs van de Muschelkalksteen gevelplaten en het blauw van de dakranden van later gebouwde bijgebouwen.

Reitseplein 1 B

Het pand heeft tien jaar geleden van architectenbureau Cepezed uit Delft een metamorfose ondergaan. De muschelkalk platen werden ingewisseld voor gladde spiegellende panelen. Eigentijds en duurzaam. Ook heeft het bedrijf een andere naam gekregen: van Spaendonck Ondernemingshuis.

Reitseplein 3-10

Een deel van het oorspronkelijke gebouw heeft nog de BroekBakema signatuur behouden. Daar is nu de GGD in ondergebracht.

Reitseplein 15B (foto 2014)

Voor nr. 15 lopen we een stukje verder. Op het eind van de straat doemde achter veel groen een kantoorgebouw van zes lagen hoog op: Het GAK gebouw, toen stond er UVW op. In 1972 gebouwd in opdracht van GAK Tilburg en onder architectuur van Architecten en Ingenieursbureau Oomen uit Oosterhout. In 1982 is het pand aanzienlijk uitgebreid. Het heeft niet mogen baten.

Reitseplein 100-556

Reitseplein 100-225

Het gebouw is inmiddels na jarenlange leegstand gesneuveld en heeft plaats gemaakt voor een gebouw van een nog veel grotere schaal, The City genaamd, een ontwerp van Faam Architecten uit Eindhoven in opdracht van MVO.05. BV. (Magis Vastgoed). De toren en de U flat bieden onderdak aan meer dan 500 gemeubileerde studentenwoningen.

P Cobbenhagenlaan 5 D

We gaan de Sportweg in. Links de achterkant van het Theresialyceum.

Sportweg 4

De conciërgewoning op nr. 4 ziet er nog uit zoals hij in 1962 gebouwd is. Een ontwerp dus van de architecten Taen en Nix.

Sportweg 4a trafo

Vervolgens een trafostation dat ook van ongeveer 1960 moet dateren.

Sportweg 6-12

Sportweg 14

Sportweg 26-32

En dan op nr. 6, 14 en 26 drie kantoorgebouwen in drie fases gebouwd, respectievelijk in 1994, 1997 en 1995, in opdracht van De Wilde Projektmanagement, alle drie ontworpen door Architectenburo Hooper. De parkeerplaats voor de gebouwen zorgt voor onrust. Eenvoudige kantoorgebouwen die bij de entrees zijn opgeleukt met hoogstandjes.

Sportweg 13a

Aan de rechterkant sportvelden van de UvT met op nr. 13 een pas (2009) gebouwd kleedgebouw ontworpen door F.D. Architecten uit de Moer.

Sportweg 11

Op nr. 11 zien we het in 2016 gebouwde schoolgebouw voor de St. Jozefmavo. De opdrachtgeven was de OMO en BDG Architecten en Ingenieurs uit Zwolle zorgde voor het ontwerp. Mooi.

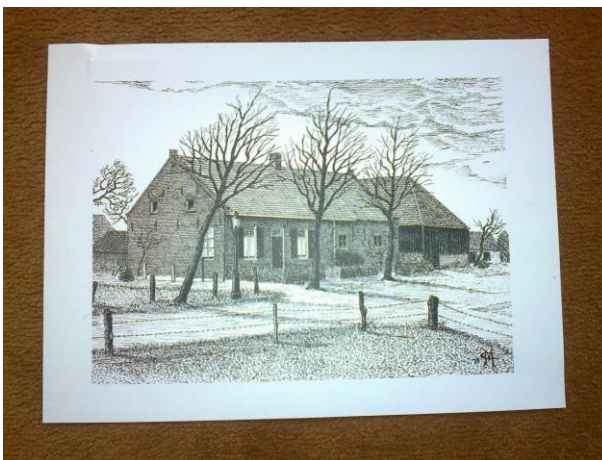
Sportweg klinkerweg 15

Sportweg 15

Dan, aan een stukje heel oude bestrating (kinderkopjes), die doodloopt op het spoor staat op nr. 15 het in 1987 gebouwde instituut voor productieautomatisering. Ir. H. Hoekstra uit Nuenen tekende voor het ontwerp. In 1991 heeft Architectenburo Storimans er een vierkant gebouwtje voor gezet.

Ad laat weten dat dit straatje vroeger aan de andere kant doorgelopen heeft richting de Bokhamer. Het is goed dat dit soort herinneringen aan vervlogen tijden bewaard zijn gebleven. Voormalig Stadsgids Wim, ons allen wel bekend, vertelde ons dat aan deze straat zijn oma gewoond heeft. De straat heette toen Reitsestraat (de huidige Academielaan).

Reitsestraat 23

Oma de Kock woonde in een boerderij op nr. 23. De boerderij is al lang geleden gesloopt en inderdaad, Wim wist te bevestigen dat de straat vroeger doorliep naar het Bokhamergebied.

En dan hebben we de Reit in zijn geheel gehad en gaan we naar het Zand. Via de fietstunnel in het verlengde van de Academielaan slaan we meteen na de tunnel direct achter het hek rechts af de Van Maarseveenstraat in.

v Maarseveenstr 105 A

Het gebouw waarvan we net achter het hek de achterkant zagen blijkt ook een voorkant te hebben en een huisnummer: 105. Het is gebouwd in 1979 als dubbele gymzaal in opdracht van Publieke Werken. Architectenburo H. van Hunnik en J. Lambregts heeft het ontwerp in systeembouw getekend. In 1998 is er in opdracht van sportvereniging Kunst en Kracht nog wat aan het gebouw uitgebreid.

Ongemerkt zijn we in de Dionisius Koolenlaan (vooroorlogs politicus) terecht gekomen.

D Koolenlaan 30 (foto 2014) gesloopt

Rechts, op nr. 30 was Van Dal Confectie gevestigd. Van Dal is in 1998 in het pand ingetrokken. Daarvoor zat er gereedschapsmakerij B&S, die het pand in 1960 had laten bouwen met J.H.W. Mijland als architect. Het pand is een jaar of drie geleden gesloopt, met voor ons niet duidelijke bedoelingen. We lopen recht door. Bij een knik in de weg gaan we rechtsaf de Beelaerts van Bloklandstraat in.

B v Bloklandstr 4 (foto 2014) gesloopt

Op de hoek op nr. 4, stond hier een in 1957 gebouwd hoogspanningsstation ontworpen door, jawel, Jos. Schijvens. Schijvens heeft zijn best gedaan er iets mooi van te maken. Overigens heette de straat hier toen Trappistenstraat. Schijvens heeft tot ongeveer 2020 zijn best mogen doen.

D Koolenlaan trafohuisje

Het hoogspanningsstation is toen gesloopt en ingeruild voor een ander, naamloos.

B v Bloklandstr 13

We lopen verder en zien aan de rechter kant op nummer 13 het gebouw waar vroeger de Tilburgse Voedselbank was gehuisvest. Dit pand is in 1959 gebouwd voor confectieatelier Wecotex. W. van den Hout was de architect. De voorgevel is nog in grote lijnen intact gebleven. De Voedselbank is intussen verhuisd naar de Kapitein Hatterastraat.

B v Bloklandstr 17

Het pand op de hoek, nr. 17, is het voormalige gebouw van Drukkerij Hoes, in 1963 gebouwd naar een ontwerp van architect P. Wayers. In het bouwarchief zien we dat het gebouw in 1969 gedeeltelijk herbouwd is in de oorspronkelijke staat. “Nu is er Vekopak in gehuisvest, een firma die gespecialiseerd is in het bedrukken van karton” weet Ton mij te vertellen.

B v Bloklandstr 17A

We lopen de straat uit. We kijken even naar rechts.

Aan de kant van het spoor en het fietspad doet vuurdoorn zijn best de door graffiti vervuilde gevel aan het zicht te onttrekken. Het heet hier nog steeds Beelaerts van Boklandstraat.

We gaan oostwaarts, naar links dus. Ook hier heet het nog steeds Beelaerts van Bloklandstraat.

B v Bloklandstr 10A

En ook de fabriek op deze hoek is ontworpen door P.M.J. Wayers. Dit pand dateert van 1962. A. van Luyk was de fabrikant. Ze maakten er band-, veters- en treksluitingen. Dat hebben ze gedaan tot ongeveer 1987. Toen vestigde zich transportbedrijf Jos. Zebregs erin. Deze Zebregs ging ook op het terrein wonen.

B v Bloklandstr 10B (foto 2014)

Hij liet rechts van de voormalige fabriek op nr. 10a zijn woning bouwen, een ontwerp van Bedaux Architecten (Peer Bedaux.). De sheddaken van de fabriek werden in 1992 verhoogde platte daken. Eurofar tuinmeubelen zijn er nu gehuisvest.

B v Bloklandstr 14

Nr. 14 is het voormalige pand van de firma van Boxtel. Ingenieursbureau W.J. Struycken heeft het ontworpen. De omlijsting van de entree is veranderd. De rest van de gevel lijkt nog veel op het oude ontwerp. Ook hier is sinds een jaar of tien Eurofar gehuisvest.

B v Bloklandstr 12 (foto 2014)

Links zien we de dienstwoning. Het geheel gebouwd in 1962.

B v Bloklandstr 16 (adres =14)

R Hoevenstraat

Naast nr. 14 zien we de later bij het pand van Van Boxtel bijgebouwde bedrijfshallen van Remcobouw uit Valkenswaard. Groot maar allesbehalve

mooi maar dat lijkt ook nooit de bedoeling van de makers geweest te zijn. Ook hier zien we de naam Eurofar op de gevel verschijnen. We komen in de Reitse Hoevenstraat.

R Hoevenstr 170-160 (foto 2014)

Aan de overkant een bouwplan voor zes woningen, de nummers 170 tm 160, aan de Reitse Hoevenstraat

R Hoevenstr 172 (=Alleenhouderstr 159) (foto 2014)

en twee bedrijfsruimten aan de Alleenhouderstraat, nr. 159. Gerealiseerd rond 2010. De zes woningen zijn gebouwd achter een muur. Achter deze muur liggen drie binnenplaatsjes die telkens twee woningen ontsluiten. De daken van de woningen en de bedrijfsruimten lijken gedekt met oranje-rode OVHpannen maar als we goed kijken gaat het om kunststof of metalen platen waarin de vorm van een OVHpan is afgedrukt. We zijn benieuwd hoe dat er over tien jaar uit ziet. Gaat het materiaal niet verkleuren? De architectuur van de woningen is van architect P. de Rooij uit Diessen. We lopen recht door langs de bedrijfsruimtes. Hier en verderop rechtdoor heet het dus Alleenhoudersstraat.

Schuin linksaf gaan we de Bokhamerstraat in.

Bokhamerstr 53-49

We schreven er al een moNU over, nr. 398, Bokhamerstraat 53 tm 45.

Deze huizen zijn rond 1986 gerenoveerd. Het Bokhamergebied is in 1976 gemeentelijk monument geworden en heeft een lange historie. De voormalige 19de-eeuwse weverswoning met huisnummer 53 (het eerste huis op de foto) heeft een grote tuin en was ook al in 1958 gerenoveerd, gemeentelijk monument. Het naastgelegen pand met de luiken stamt ook van de 19de eeuw en is ook een voormalige weverswoning en een rijksmonument. De panden daarnaast met de witte gevels zijn gebouwd in 1921 en zijn gemeentelijke monumenten. In het Bokhamergebied lag net als op het Hasseltplein vroeger een wol spoel, de Herstalse wol spoel genaamd. Hierin wisten de wevers hun wol. De straat is genoemd naar 'die bockhamer', een stuk land dat grensde aan de Herstal waarvan al in 1369 melding wordt gemaakt. Vroeger liep de weg door naar het Reitse Plein. Rond 1860 is hierover de spoorlijn naar Breda aangelegd en kwam het gebied geïsoleerd te liggen. Aan de andere kant is deze oorspronkelijke keienweg nog te zien bij de Sportweg nummer 15.

Ton weet me te vertellen dat alleen de voorgevel van het huis op nr. 53 nog origineel is. Alles achter de gevel is met de grond gelijk gemaakt en helemaal opnieuw opgebouwd. Hij reed toen deze verbouwing plaats vond dagelijks met de trein langs dit pand en kon zo alles op de voet volgen. Het bouwarchief geeft aan dat deze verbouwing en dus ook Tons dagelijks gereis in 1986 heeft plaats gevonden.

Nr. 51 is een Rijksmonument. De redengevende omschrijving is kort: 'negentiende -eeuws wevershuisje onder pannen zadeldak.' Meer niet. Op oude foto's zien we dat de luiken aan de voorgevel er niet altijd hebben gezeten en ook hier zijn de T-ramen tijdens de restauratie, die in 1987 heeft plaats gevonden, vervangen door zesruitsvensters

Nr. 49, 47 en 45 zijn drie woningen die in 1921 als één bouwplan zijn gebouwd, in opdracht van de heer J. Tooten, magazijnknecht. Ja het staat er echt, magazijnknecht! De straat heette toen nog Herstalschestraat. Het zijn nu alle drie gemeentemonumenten. Ook hier geen redengevende omschrijvingen. Het zijn twee huizen met puntgevels en daartussen een woning met één bouwlaag met zadeldak met daarin twee mooie dakkapellen. De voorgevels zijn waarschijnlijk in een later stadium wit geschilderd. Bij de renovatie die in 1985 in opdracht van Publieke Werken plaats vond kregen de bovenlichten in alle ramen van architect Heerkens een onderverdeling. De voordeuren die nu van vier ruiten zijn voorzien waren vroeger dicht.

Bokhamerstr 43

Nr. 43 is Rijksmonument. De redengevende omschrijving zegt er het volgende van: 'negentiende-eeuws wevershuis onder pannen zadeldak tussen puntgevels. In de voorgevel twee vensters met zesruits schuiframen'. Deze ramen zijn nu vierentwintigruitsramen geworden en ook de voordeur heeft een hoog Hans-en-Grietje-gehalte gekregen. De aanbouw rechts is waarschijnlijk pas in 1982 aan het huis toegevoegd.

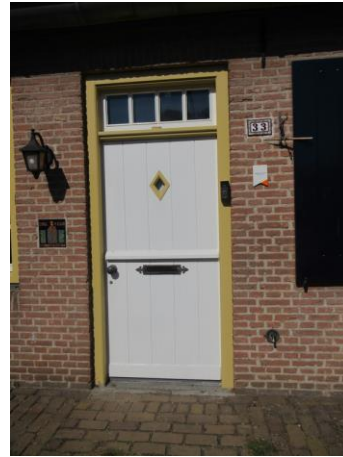

Bokhamerstr 35-33

Nr. 35 is een gemeentelijk monument. Ook hier ontbreekt de redengevende omschrijving. Ook hier hebben de ramen in de voorgevel kleine ruitjes gekregen. Op een tekening van 1981 staan nog T-vensters. Ook zien we daar links op de gevel nog een extra deur. Ook de luiken zijn later toegevoegd.

Bokhamerstr 33 (foto 2014)

Bokhamerstr 33 D

Nr. 33 is Rijksmonument. De redengevende omschrijving is kort; '18e - eeuws wevershuisje met gepleisterde voorgevel waarin vensters met negen- en zesruitsschuiframes. Zadeldak met pannen tussen puntgevels. Interieur met talrijke authentieke onderdelen'. Het is de vraag of die authentieke onderdelen er nog zijn. In 1977 is het pand namelijk door architect Drijvers flink aangepakt. Het pleisterwerk van de gevel werd vervangen door metselwerk en de ramen werden zestien- en achtruits-vensters en ze werden voorzien van luiken. Tegen de rechter zijgevel werd een naar voren springende aanbouw gezet.

Bokhamerstr 33

Naast de voordeur werd een tegel aangebracht met de jaartallen 1633 1979. 1633 zou betekenen dat het oorspronkelijke huis niet 18e -eeuws maar 17e -eeuws is.

Bokhamerwei B

Bokhamerwei bok

Ook over Bokhamer 35 en 33 schreven wij eerder een moNument: nr. 395

Links nr. 35, een gemeentelijk monument (GM), daarnaast op nr. 33 een rijksmonument (RM). Aan de rechterkant van de straat, achter de wei, de zijgevel van RM nr.44. De Bokhamer is een dorp in de stad gebleven. Het gebied ligt tussen de Ringbaan West en het Zand en maakt het meest zuidelijke onderdeel uit van de 'Groene Long' die via de Tongerlose en Reitse Hoevestraat doorloopt naar het Hasseltplein. Een gebied waar de tijd is stil blijven staan. In de jaren zeventig van de vorige eeuw is er door o.a. Prof. H. van den Eerenbeemt en de Heemkundekring voor het behoud van deze groene historische cultuurstrook gestreden. Het deels authentieke wegenpatroon met de daaraan liggende oorspronkelijke bebouwing die nog herinneren aan de vroegere Tilburgse nederzettingenstructuur is zo bewaard gebleven en gerestaureerd. Tussen deze open bebouwing is hier in hartje stad nog een wei met een paard te zien.

Nr. 35 is een wevershuis uit de negentiende eeuw met negen- en zesruits schuiframes en luiken. Nr. 33, ook als wevershuis gebouwd, stamt zelfs oorspronkelijk uit de achttiende eeuw. Het heeft een met pannen gedekt zadeldak tussen puntgevels.

De straat is rijk bedeed met monumenten. Nrs. 53, 49, 47, 45, 35, 27, 25 en 40 zijn evenals de 28 maycrete woningen gemeentelijke monumenten; nrs. 51, 43, 33, 13, 44 en 42 zijn rijksmonumenten.

Bokhamerstr 29

Bokhamerstr 29 D

Nr. 29 heeft geen status. Het is in 1989 gebouwd en heeft zich aan de toen geldende mode van de straat aangepast: zesruitsvensters met luiken en een traditionele kap.

Bokhamerstr 27-25

Bokhamerstr 25 Dbok

Nr. 27 en 25 zijn weer gemeentemonumenten. Wederom geen redengevende omschrijvingen. Nr. 25 was vroeger een winkelwoning. De etalage is in 1985 toen beide huizen gerenoveerd werden veranderd in een woonkamerraam. Mooi die gestuukte gevels.

Wij schreven er ook een moNument over, nr. 396. Ik citeer:

Deze woningen zijn waarschijnlijk eind 19de eeuw gebouwd en zijn in 1976 gemeentelijk monument geworden. Ook het gebied De Bokhamer is gemeentelijk monument. Het wijkje is een uniek geworden overblijfsel van een Tilburgse buurtschap, waarvan het eeuwenoude dorpse karakter nog enigszins bewaard is gebleven. Het is niet alleen de bebouwing die interessant is, ook de open structuur met ruimte aan de achter- en zijkanen van de woningen is dat. Percelen zijn begrensd door hagen en weilanden. De twee witgepleisterde huizen zijn eenlaagse panden onder een mansardekap, ook wel Franse kap genoemd. De daken zijn gedekt met Tuile-du-Nord pannen. Ieder huis heeft een forse dakkapel. Per pand zien we een deur en een raam met luiken en daarin zesruits schuifvensters. Nummer 25 is vroeger een (kruideniers-)winkel geweest en later is de gevelindeling veranderd naar de huidige indeling. Het rechterpand heeft een gestucte zijgevel en bij het linkerpand is de bovenkant van de zijgevel bezet met houten planken. Bovenop de schoorsteen van het rechterhuis is een bok te zien, refererend aan de naam Bokhamer. Een bo(o)chamer was een zware hamer die gebruikt werd voor het breken van gedroogd vlas en soms ook voor het dorsen van tarwe. Dit wijkje was bijna in 1971-1972 onder de slopershamer verdwenen.

Bokhamerwei C

Bokhamerstr 44-42 (foto 2014)

Nr. 44 en 42 staan op de rijksmonumentenlijst. Ook hier een magere omschrijving: '19e -eeuwse wevershuisjes met gepleisterde gevels en pannen zadeldaken tussen puntgevels'. In 1987 zijn de woningen gerenoveerd.

Bokhamerstr 40 (foto 2014)

Nr. 40 is een gemeentelijk monument. Ook hier ontbreekt weer de redengevende omschrijving. Het is ook een 19e -eeuws pand en ligt niet zoals de panden 44 en 42 parallel aan de straat maar staat er haaks op, een

meter of vijf achter de voorgevel van 44 en 42. Het pand was onbewoond en stond ernstig te verkrotten. Daar is nu een einde aan gekomen.

Bokhamerstr N36 (foto 2014)

Dan op nr. n36, de eerste van in totaal 28 in de Bokhamer gebouwde semipermanente maycrete woningen.

Ook hier schreven wij een moNument over, nr.137. Ik citeer weer:

Deze witte noodwoningen zijn in 1947 en 1948 gebouwd in opdracht van de Gemeentelijk Woning Dienst (nu Tiwos). Er staan er 28 van in het Bokhamergebied. Ook aan de Ringbaan Zuid (21 stuks) en de Jan van Rijzewijkstraat (22) zijn deze gemeentelijke monumenten gebouwd. Maycrete is een samentrekking van de woorden Mayback, de naam van de ontwerper van het systeem en van 'concrete', het Engelse woord voor beton. Om de woningnood na de oorlog op te lossen werd gekozen voor dit goedkope en arbeidsbesparende Engelse systeem. De architectuur wordt bepaald door prefab betonnen wandplaten tussen dito stijlen met H-profiel, houten deuren en ramen en een flauw hellend dak van stalen spanten. Op deze stalen spanten lagen dan eterniet (asbestcement) golfplaten die inmiddels bij de meeste woningen vervangen zijn door golfplaten van vezelcement. De ingangen van de woningen bevinden zich aan de zijkanten. Steeds twee woningen onder één kap. De woningen zijn sober maar zorgvuldig gedetailleerd. Dat valt te zien aan de hoekoplossingen, de deuroplijstingen en de geprofileerde borstweringen. Het waren destijds de eerste sociale huurwoningen met een douche, gebouwd met Marshallhulp. De N die bij deze woningen voorafgaat aan het huisnummer geeft aan dat het om noodwoningen gaat.

Ze zijn alle 28 in 2009 op de gemeentelijke monumentenlijst gezet.

Bokhamerstr 36n-J Berisstr 4n

We gaan rechts af de Joannes Berisstraat in. Nr. n4 vormt met Bokhamerstraat n36 een tweekapper.

J Berisstr N2 (foto 2014)

Verder treffen we hier de nummers n3, n1 en n2. We lopen door en komen dan op de Ringbaan West. Rechts af de nummers n105, n103 en n101 en dan weer terug richting Wandelboslaan voor de nummers n99, n97, n95 en n93. Dan even links in de Petrus van Emmerickstraat de nummers n2, n4, n3 en n1. Dan weer verder de Ringbaan West op voor n91 tm 79 (7 stuks) We hebben dan vandaag in totaal 23 Maycretewoningen gezien. Samen met de 5 woningen in de Cornelis Wittestraat die volgende wandeling aan de beurt komen zijn dat in totaal 28 woningen, alle, zoals gezegd, gemeentelijke monumenten.

De weg loopt hieronder aan het talud van de Ringbaan West dood voor auto's maar via het voetpad komen we op de Wandelboslaan waar we al van verre aan de linker kant de Süleymaniye Moskee zien verrijzen.

Wandelboslaan 2 A

Deze Turkse moskee is hier in 2002 gebouwd op een terrein waar vroeger lange tijd noodscholen gestaan hebben. De architecten Bert Toorman en Hilmi Sahin hebben er iets moois van gemaakt. Het geel grijze travertien van de gevelplaten en het groene koper van de daken bepalen het beeld. De plattegrond heeft de vorm van een halve maan. Boven op deze halve maan is een vijfpuntige ster aangebracht, waarvan één punt richting Mekka wijst. Boven deze ster zien we een koepel met een koperen dak. Links en rechts van het gebouw twee minaretten van 36 meter hoog. De moskee biedt ruimte aan in totaal 1200 personen.

Wandelboslaan 2 i-1

Binnen vallen in het indrukwekkende interieur vooral de blauwe kleuren van het zachte tapijt en het blauw van de wandtegels op. Moe en voldaan gaat om 13.00 uur weer ieder zijns weegs.

GB 15 09.15